

نیاز سنجی اقشار مختلف زنان کشور درباره ورزشهای همگانی به منظور

تدوین الگو

مجری: ناهید اتقیاء

عضو هیئت علمی دانشگاه الزهراء - ۱۳۸۴

طراحی الگوهای اجرایی و کاربردی در هر زمینه نیازمند بررسی شرایط و موقعیت های جاری و تشخیص نقاط قوت و ضعف موجود می باشد. در این ارتباط مواردی از قبیل تعیین اهداف، برنامه ها و آنچه با پیش بینی وضعیت مطلوب در آینده سروکار دارد مطرح می گردد. لذا نیازهای مربوط به حیطه ی مورد بررسی را بایستی شناسایی کرد و بر آن اساس و با توجه به امکانات و توانمندی های موجود الگوی قابل طرح را اجرا نمود. با ذکر این مقدمه هدف اصلی پژوهش حاضر دستیابی به نیازهای بانوان کشور در خصوص ورزش های همگانی و به منظور طراحی الگوی ملی در سطح کشور می باشد. اهداف فرعی پژوهش:

۱- تشخیص نیازها و انتظارات بانوان خانه دار و شاغل ۱۰ استان منتخب مختلف جغرافیایی کشور در خصوص ورزش همگانی است.

۲- شناسایی امکانات فیزیکی ابزاری و نیروی انسانی متخصص مورد انتظار بانوان کشور جهت توسعه و ترویج ورزش های همگانی

۳- شناسایی امکانات و شرایط جاری ورزش همگانی در سطح بانوان کشور

۴- بررسی مطالعات انجام شده در خصوص نیاز سنجی و الگوهای علمی مطرح شده ی جهانی

۵- طراحی الگوی ملی در زمینه اشاعه ورزش های همگانی در بین بانوان ایرانی از طرق نتایج حاصل از پژوهش و مطالعات انجام یافته نسبت به الگوسازی های ملی

روش اجرای پژوهش:

تحقیق حاضر از نوع زمینه یابی میدانی بوده و محقق با استفاده از یکی از روش های نیاز سنجی علمی به نام فن دلفی (Delphi Technique) که به بررسی نگرش ها و قضاوت های افراد و گروه های مختلف بدون این که در کنار یکدیگر باشد با استفاده از پرسشنامه می پردازد.

جامعه و نمونه آماری پژوهش:

با توجه به این که تحقیق حاضر در سطح ملی انجام گرفت و محقق به دنبال دستیابی به نقطه نظرات جامعه وسیعی از زنان نقاط مختلف جغرافیای کشور بوده است، لذا ۱۰ استان را به عنوان استان های منتخب از جمله: تهران، مرکزی، خراسان،

کرمان، فارس، خوزستان کرمانشاه، آذربایجان شرقی، مازندران و اصفهان در نظر گرفت. به طوری که دو قشر از زنان یعنی بخش خانه دار و شاغل (که در بانک ها شهرداری ها و آموزش و پرورش مشغول به کار بودند) مورد مطالعه قرار گرفتند. از هر استان به طور تصادفی ۱۰۰ نفر زن انتخاب شده بودند که در مجموع ۱۰۰۰ زن ایرانی تحت این مطالعه قرار گرفتند. متغیر های مورد بررسی:

- ۱- شناسایی های ناراحتی های احتمالی بانوان
- ۲- طرز نگرش و اطلاعات بانوان نسبت به ورزش های همگانی و اثرات آن.
- ۳- وضعیت موجود فعالیت های ورزشی همگانی در استان های منتخب از دیدگاه بانوان تحت بررسی
- ۴- انتظارات بانوان تحت بررسی از مسئولین تربیت بدنی کشور نسبت به اشاعه های ورزش های همگانی
- ۵- پیشنهادات و انتقادات بانوان تحت بررسی نسبت به وضعیت موجود و دستیابی به وضعیت مطلوب ورزش های همگانی در ایران.

ابزار ها و روش های جمع آوری اطلاعات:

از آنجایی که پرسشنامه استاندارد جهت نیاز سنجی در زمینه ورزش های همگانی در ایران وجود نداشت محقق بر آن شد تا با مطالعه ای پرسشنامه استاندارد نیاز سنجی در زمینه های مختلف، همچنین با توجه به اهداف ورزش های همگانی دست به ساخت و تهیه پرسشنامه ای در این زمینه بزند.

البته برای تعیین روایی پرسشنامه، ابتدا پرسشنامه اولیه بر روی ۱۰۰ زن خانه دار و شاغل در استان تهران به صورت مطالعه از مایشی انجام گرفت و همزمان با این امر برای تعیین روایی طاهری پرسشنامه از نقطه نظرات ۵ تن از اساتید اهل فن در زمینه مدیریت ورزشی از دانشگاه های سراسری کشور استفاده شد و اعتبار پرسشنامه پس از مطالعه آزمایشی و مشاهده آلفای کرونباخ ۰.۸۲٪ به تأیید رسید و روایی آن نیز پس از انجام اصلاحات پیشنهاد شده از سوی صاحب نظران افزایش یافته و پرسش نامه نهایی پس از تغییرات لازم آماده توزیع در بین جامعه آماری اصلی شد.

روش های آماری پژوهش:

جهت دستیابی به نقطه نظرات و انتظارات بانوان تحت بررسی و تحلیل نتایج آن ها از آمار توصیفی استفاده شد و برای مقایسه نتایج حاصل از دو قشر بانوان خانه دار و شاغل، همچنین مقایسه نتایج حاصل از استان ها از آمار استنباطی استفاده گردید. نتایج حاصل از پژوهش با توجه به متغیر های مورد بررسی بقرار ذیل به طور کاملاً خلاصه شده: (نمودار ها قابل قرار گیری در اینجا نبودند (گردآورنده)

با توجه به اطلاعات حاصل از پژوهش بازنگري اساسی در سیاست های رایج در وضعیت ورزش های همگانی کشور در سطح بانوان ضرورت می یابد. بدین ترتیب که ساختار جدیدی بر پایه نیاز سنجی انجام شده برای بهبود وضعیت موجود ورزش همگانی بانوان کشور، طراحی و اجرا گردد.

لذا محقق بر آن شد تا با مطالعه تحقیقات انجام شده در زمینه نیاز سنجی در زمینه های مختلف از جمله امور فرهنگی و اجتماعی، الگویی را جهت پاسخگویی به نیاز های اظهار شده از سوی بانوان تحت بررسی طراحی و به مسئولین اشاعه و ورزش های همگانی بانوان کشور به قرار زیر پیشنهاد دارد.

مراحل ارائه و کاربرد الگوی ملی توسعه ورزش های همگانی در میان بانوان ایرانی

مرحله اول: انجام مطالعات و بررسی های اولیه

این مرحله اصطلاحاً بررسی مدیریتی نامیده می شود و هدف آن این است که با بررسی به عمل آمده بتواند به تدوین یک طرح ویژه که شامل برنامه کاری، زمان بندی پروژه و کمک های فنی مورد نیاز باشد، بزند.

اطلاعات حاصل از انجام تحقیق حاضر می تواند به مسئولین همگانی کشور به طور عام و مسئولین ورزش همگانی استان ها به طور خاص کمک کند تا با شناخت نیاز ها و انتظارات بانوان در خصوص ورزش های همگانی یک برنامه کاری زمان بندی شده همراه با نیروی انسانی متخصص در این زمینه را پیش بینی نماید.

مرحله دوم: تشکیل کمیته های استانی برای برنامه ریزی در زمینه ورزش ای همگانی در هر استان

نظر به این که شرایط اقلیمی و فرهنگی استان های مختلف ایران، از تنوع بسیاری برخوردار است لذا اجرای هرگونه برنامه اجتماعی (از جمله ورزش های همگانی) نیاز من توجه به شرایط فرهنگی و اقلیمی هر منطقه است در این مرحله مسئولین ورزش های همگانی هر استان می بایستی پس از انجام بررسی های اولیه و طراحی کاری برنامه زمان بندی شده، و پیش بینی نیرو های انسانی متخصص دست به تعیین کمیته های تخصصی در سطح استان خود بزنند. بگونه ای که وظیفه اصلی این کمیته ها جمع آوری داده های لازم در خصوص مسائل جامعه استانی در زمینه ورزش های همگانی و بطور کل تمام اطلاعاتی است که برای برنامه ریزان ورزش های همگانی در زمینه نیاز سنجی متمر ثمر می باشد. چنین اطلاعاتی باید هر چند وقت یکبار بروز شوند چرا که نیاز ها و انتظارات همواره متغیرند و و برنامه ریزی باید بر اساس اطلاعات از وضعیت موجود صورت پذیرد. لذا تشکیل تدوام و استمرار چنین کمیته های تخصصی در سطح استان ها و در سطح کشوری بسیار در این الگو توصیه می شود و توصیه می گردد که اعضای این کمیته ها با توجه به نتایج تحقیق حاصل از تحقیق به قرار ذیل می تواند در بخش های مختلف خلاصه گردد:

۱- تشکیل پرونده وضعیت سلامت جسمانی برای هر یک از شرکت کنندگان (همراه با اطلاعات فردی)

۲- فعال تر نمودن واحد های ارائه دهنده خدمات ورزشی به بانوان با توجه به نتایج تحقیق به ترتیب اولویت در:

سالن های ورزشی، آموزش ورزش های همگانی در منزل (از طریق رسانه های گروهی)، ورزش های عمومی در پارک ها و فعال نمودن واحد های کارشناسی تربیت بدنی در سازمان ها و ادارات که بانوان در آن ها شاغل هستند.

۳- با توجه به نتایج تحقیق مسئولین باید رشته های ذیل را که از اولویت بالاتری برخوردارند برای بانوان فراهم کنند.

آمدگی جسمانی، تمرینات ایروبیک، نرمش های سبک صبحگاهی، ورزش در آب، کوهنوردی، ورزش در پارک ها و دوچرخه سواری (همکاری با شهرداری ها و سازمان های حفاظت محیط زیست و رسانه های گروهی جهت اطلاع رسانه ها)

۴- علت های عدم رضایت بانوان از خدمات ورزش های همگانی:

- عدم اطلاع رسانی جامع و گسترده

- عدم آگاهی مسئولین ورزش کشور از نیاز ها و علایق بانوان نسبت به فعالیت های ورزشی

۵- اوقات فراغت

- تشکیل کمیته ورزش همگانی در پارک ها (هماهنگی با شهرداری ها)

- فراخوان عمومی از سوی شهرداری ها برای برگزاری دو ها و پیاده روی های عمومی در برگزاری مسابقات تفریحی ورزشی عمومی

- در اختیار گذاشتن فضاهای ورزشی در دسترس و ارزان قیمت از طریق پرداخت سوپسیت ها از طریق دولت به امکان

ورزشی جهت کاهش شهریه ها و حق عضویت گران قیمت موجود

۶- ایجاد کلینیک های طب ورزش در پارک ها و مراکز ورزشی برای کنترل سلامت عمومی و ارائه خدمات و اصول بهداشتی

عمومی تغذیه ای و حرکات اصلاحی

مرحله سوم: بررسی منابع مالی و انسانی تعیین مدت زمان اجرای برنامه

در این مرحله کمیته های تخصصی که برای این منظور تعبیه شده اند با در دست داشتن اطلاعات حاصل از نیاز های سنجی

های به عمل آمده به بررسی منابع مالی، امکانات فیزیکی، و تجهیزات موجود همچنین نیروی انسانی متخصص موجود که در

زمینه ورزش های همگانی ارائه خدمات می پردازند

نتایج این بررسی نشان دهنده ی فاصله بین وضعیت موجود و وضعیت مطلوب از نظر بانوان مصرف کننده خدمات ورزشی می

باشد. در این مرحله با توجه به نتایج نظرسنجی به عمل آمده می توان مدت زمان اجرای برنامه جدید را در قالب اهداف برنامه

تعیین نمود.

لازم به ذکر است که اهداف برنامه بایستی کاملاً در ارتباط با نیاز ها و انتظارات اعلام شده از یک سو و همچنین آگاهی از منابع

مالی و انسانی موجود از سوی دیگر طراحی و تنظیم شود.

در این مرحله باید هزینه های انجام برنامه های جدید و نتایج حاصل از اجرای برنامه دقیقاً پیش بینی شوند و مدت زمان برنامه در سال اول و یا در صورت بودن منابع شش ماهه تنظیم گردد. این مرحله از حساسیت بسیار بالایی برخوردار است و بایستی کلیه پیش بینی های منطقی و منطبق با واقعیات موجود صورت گیرد.

مرحله چهارم: اولویت بندی فعالیت ها با توجه به منابع در دسترس و نیاز های اعلام شده:

از آنجایی که ضمانت تهیه کلیه نیاز ها و انتظارات در اجرای برنامه ها بویژه در کشور های در حال توسعه از جمله ایران امکان پذیر نیست، لاجرم برای تبیین هر برنامه اجرایی لازمست تا هم نیاز ها از یک سو و منابع (مالی و انسانی) در دسترس از سوی دیگر در نظر گرفته شود. برای این منظور کمیته های تخصصی وظیفه دارند تا براساس نیاز سنجی به عمل آمده نیاز ها و انتظارات را در زمینه ورزش های همگانی به ترتیب فراوانی ای بدست آمده دسته بندی نمایند و آن دسته از نیاز هایی که از اولویت های بالاتر و عمومیت بیشتری برخوردارند در راس فعالیت های برنامه قرار گیرند. از سوی دیگر مسئولین ورزش های همگانی وظیفه دارند تا با بررسی دقیق امکانات موجود استان خود در این زمینه همچنین امکاناتی که می توانند در این زمینه از فدراسیون ها و انجمن های ورزش های همگانی در سطح کشور دریافت نمایند، پردازند تا فعالیت های آتی خود را پیش بینی و اولویت بندی نمایند. انجام این مرحله باعث می شود تا در پایان آن نیاز های مهم از یک سو و منابع در دسترس از سوی دیگر بطور دقیق روشن شوند.

مرحله پنجم: تعیین دقیق نیاز ها و کمبود های مالی، فیزیکی، تجهیزاتی و همچنین منابع انسانی
حال که نیاز ها منابع در دسترس شناسایی شده اند. لازمست تا کمبود ها در زمینه های مالی و نیروی انسانی مشخص گردد. به طوری که اگر خواهان حرمت به سمت وضعیت مطلوب ورزش همگانی در سطح کشور باشیم. بایستی کمبود های مالی و انسانی را در این راستا بخوبی بشناسیم و سعی در تأمین آنها نماییم.

مرحله ششم: تدوین برنامه اجرایی

این مرحله یکی از اساسی ترین مراحل است به تدوین برنامه مستند منطقی و واقع بینانه می پردازد. حال که نیاز ها شناسایی و اولویت بندی شده اند. همچنین اهداف، منابع، تقدم و تأخر زمانی برنامه پیش بینی شده است، لازم است تا برنامه اجرایی براساس این اطلاعات طراحی شود. در این برنامه به کلیه اهداف پیش بینی شده از طریق فعالیت های مؤثر بر این امر دست یافت. پیشنهاد می گردد تا از شبکه ارزیابی پرت (PERT) در این طراحی استفاده شود.

طراحی برنامه در غالب شبکه ارزیابی پرت کمک می کند تا مسئولین و کمیته های تخصصی تشکیل شده، برنامه یک ساله یا شش ماهه استان خود را به صورت مصور تهیه نمایند بطوری که این شبکه شامل مجموعه ای فعالیت هاست که منجر به تأمین هر یک از اهداف برنامه می گردد.

مرحله هفتم: از آنجایی که هر برنامه شامل بخش های متنوعی از فعالیت هاست تا اهداف جزئی آن تأمین گردد و دسی بایی به هدف کلی برنامه را به دنبال خواهد داشت، لذا برای نائل شدن به هدف کلی برنامه لازم است تا هر یک از فعالیت های پیش

بینی شده جهت اشاعه ورزش های همگانی در استان ها و در نتیجه در سطح کشور بودجه های مورد نیاز دقیقاً مشخص گردد. در این مرحله تخمین بودجه روشن سازی هزینه های هر فعالیت خاص، در مقابل فواید حاصل از آن تعیین گردد.

مرحله هشتم: هماهنگ سازی برنامه جدید با برنامه های قبلی

طراحی برنامه جدید به معنی تخریب برنامه های قبلی نیست، چه بسا ممکن است بسیاری از برنامه ها که در استان ها اجرا می شده است در برنامه جدید نیز پیش بینی شده باشند. لذا برنامه جدید باید با برنامه های قبلی که در سطح استان اجرا می شده هماهنگ و در هم تنیده شوند. به نحوی که مکمل یکدیگر باشند. این بدین معناست که از نقطه قوت (منابع و امکانات فیزیکی و نیروی انسانی قبلی) بطور بهینه در برنامه جدید نیز استفاده شود و از تکرار نقاط ضعف قبلی جلوگیری شود.

مرحله نهم: از آنجایی که هیچ یک از برنامه های مدرن تا زمانی که تأمین اعتبار نگردند. ضمانت اجرایی پیدا نمی کنند لازم است تا برنامه تدوین شده ی جدید توسط مسئولین ورزش های همگانی کشور در نزد مسئولین سازمان تربیت بدنی ایران توجیه شوند. و ضرورت اجرای آن در سطح کشور (سلامت و تندرستی عمومی را به همراه خواهد داشت، آمار بیماری ها و هزینه های پزشکی پایین خواهد آمد، آمار اعتیاد و گرایش به بزهکاری کم خواهد شد و ...) تاکید گردد. بودجه ای که بخش ورزش های همگانی تخصیص می یابد نباید کمتر از بودجه ورزش قهرمانی باشد چرا که ورزش قهرمانی عده ی قلیلی را از جامعه را شامل می شود. در حالی که ورزش های همگانی عموم مردم از بایستی از این امکانات بهره مند گردند. در این بخش کلیه فعالیت های اجرایی پیش بینی شده برای اشاعه ورزش های همگانی در نزد بانوان، (که قطعاً می تواند در بخش آقایان نیز اجرا گردد) همچنین هزینه های پیش بینی شده در قالب طرحی بودجه بندی شده به مسئولین ورزش کشور ارائه می گردد و پس از اطمینان از تخصیص بودجه به هر یک از فعالیت ها و همچنین کل طرح برنامه ضمانت اجرایی می یابد. و بودجه اختصاص یافته بر اساس میزان گستردگی استان ها، توانمندی ها و شرایط اقلیمی استان ها بین آن ها تقسیم می گردد. لازم به ذکر است که مسئولین ورزش های همگانی کشور (رییس فدراسیون و انجمن ورزش های همگانی) ملزم به تشکیل کمیته انسانی بر چگونگی هزینه تخصیص یافته و همچنین گزارش دهی نسبت به کمیت و کیفیت اجرای برنامه در طول زمان بندی پیش بینی شده به مسئولین هستند.

مراحل اجرای الگوی ملی جهت توسعه ورزش های همگانی در بین بانوان ایرانی

۱- انجام مطالعات اولیه به منظور طراحی یک برنامه کاری زمانبندی کار ها و تشخیص کمک های فنی جهت تعیین نقاط قوت و ضعف ورزش های همگانی در سطح کشور و استان

۲- تشکیل کمیته های فنی در هر استان با حضور نیروهای مردمی علاقه مند جهت جمع آوری اطلاعات در خصوص ورزش های همگانی آن استان.

۳- انجام نیاز سنجی در خصوص ورزش های همگانی در هر استان

- ۴- تعیین منابع مالی و زمان های مورد نیاز برای طرح های در نظر گرفته شده
- ۵- اولویت بندی اطلاعات حاصل از نیاز سنجی در زمینه های ورزش های همگانی در بین بانوان
- ۶- انتخاب و آماده سازی نیروهای انسانی مورد نیاز و اماکن ورزشی مناسب برای پاسخ به نیاز های اعلام شده
- ۷- تهیه برنامه های اجرایی برای توسعه ورزش همگانی در بین بانوان بر اساس اولویت بندی نیاز های اعلام شده از سوی آن ها
- ۸- تخمین و برآورد بودجه و هزینه های درآمد مربوط به هر یک از برنامه های پیش بینی شده
- ۹- هماهنگی بین برنامه های جدید طراحی شده با برنامه های ورزش همگانی قبلی.
- ۱۰- تأمین اعتبار برای اجرای برنامه های پیش بینی شده از سوی مسئولین تربیت بدنی ایران(فدراسیون ورزش های همگانی)
- ۱۱- اجرای برنامه های پیش بینی شده در جهت اشاعه ورزش های همگانی در بین بانوان
واژگان کلیدی: نیاز سنجی، زنان ایرانی، ورزش های همگانی، الگو، توسعه.